

Model de subiect pentru Evaluarea națională

Profesor, Streinu Florina Loredana
Colegiul Național "Vladimir Streinu" Găești

Citește fiecare dintre textele de mai jos pentru a putea răspunde cerințelor formulate.

Textul 1

Sub cerul persan, Alexandru cel Mare
umbla prin pustiu, pe sub streșini de stânci.
Când iată: soldați aduceau de-a călare
burdufuri cu apă din văile-adânci.
Și unul, ghicindu-i privirile-aprinse,
umplu cu licoare un coif și-l întinse.
Dar el întrebându-i: – Cui duceți
această?...
și coiful dorit atingându-l abia,
soldații răspunseră-n liniștea vastă:
– Copiilor noștri o ducem, dar bea!...
Și toți îl priveau cu tristețe și plini
de-un chin uriaș, bântuit de lumini.
Atunci, obosit și setos, Alexandru
întoarse privirea în jur prin deșert.
Un soare imens, fioros policandru,
rănea alburiul zenitului fiert,
cu câteva sute de lămpi arămii,
urcate de scuturi la câteva mii.
Văzduhul topit ciocotea ca o lavă,
sorbit de vântoase, cu suflu de jar,
sub coifuri fluide, respinse de slavă,
soldații boleau de-un amarnic pojar,
ținând, cu cercei și cu bumbi, în alai
superbele hamuri de flăcări pe cai.
Văpaia țâșnea din căldări și din zale,
din stânci și vulcani cu bogat zăcământ,

al căror cuptor cu comori minerale
o umbră de foc arunca pe pământ.
Nisipul mărunț al acestui pustiu
în ultimul fir era roșu și viu.
Prin gropi luminoase ca-n mistice racle
soldații muriră linși de văpăi,
alături cu sulițe roșii ca facile
ce până târziu privegheau peste văi;
iar alții, mușcați de cumplite arsuri,
căzuseră-n corturi subțiri, în trăsuri.
Cu coiful în mână, cu apa visată,
el sta neguratic privind-i abia.
Soldații strigau în tăcerea lăsată:
– Copiilor noștri o ducem, dar bea.
Și dacă-i vom pierde prin locuri pustii,
vom face acasă mai mândri copii...
Așa, ridicat de pe șa, în văzduhuri,
părea în văpaie un zeu torturat
scăpând dintr-o turmă informă de duhuri
în mână cu apa și coiful furat.
Dar el se întoarse deodată, și-apoi
comoara din coif le-o dădu înapoi.
Atunci, călăreții strigară în cete,
și stânci licărind repetară: – De-acum
noi nu mai cunoaștem nici foame, nici sete
și nici oboseala de luptă sau drum.
Și du-ne, Stăpâne, de-acum unde vrei:
cu tine noi nu suntem oameni, ci zei!

(Alexandru refuzând apa, de Ștefan Augustin Doinaș)

Textul 2

Fiul regelui Filip al II-lea al Macedoniei și al reginei Olimpia s-a născut în anul 356 î.Hr., chiar în aceeași noapte când Templul lui Artemis din Efes a fost incendiat. Tatăl său i-a oferit fiului său, de-a lungul copilăriei, o educație spartană, fiind foarte sever. Se spune că l-a aruncat în mijlocul unui grup de lei. Zilnic, Alexandru se antrena din greu să lupte și să comande soldați, îndeplinind îndatoriri militare stricte. Datorită acestui mod de viață, a deprins tradițiile militare, dezvoltându-și o constituție robustă.

Mama lui Alexandru, Olimpia, nu era de origine macedoneană, ci era o grecoaică din Epir.

Când Alexandru a împlinit treisprezece ani, tatăl său, regele Filip al II-lea al Macedoniei, a decis că Alexandru avea nevoie de o educație superioară pe lângă educația spartană, și i-a căutat un tutore. Acesta a fost marele filozof al Antichității, Aristotel, care s-a ocupat de educația tânărului Alexandru, dându-i acestuia vaste cunoștințe din domeniul filozofiei, astronomiei, matematicii, artei, biologiei, geografiei și politicii.

Conform istoricilor, Alexandru era un băiat deosebit, având o frumusețe aproape feminină, și fiind exact opusul tatălui său Filip, care era o „brută care bea de stingea și era dur cu toți cei din jurul său”. Alexandru avea trăsături delicate; toate reprezentările lui rămase până astăzi confirmă acest lucru.

Tânărul rege a început de foarte devreme să-și construiască, în mod conștient, imaginea de nou Ahile: frumusețea, îndrăzneala, inteligența eroului se regăseau în el peste secolele care îl despărțeau de Războiul Troian.

Potrivit tradiției, Alexandru a fost prieten și cu filosoful Diogene din Sinope, cinicul. Vizitat de către Alexandru în „vila-butoi” unde locuia și întrebat: „Eu, Alexandru, împărat al lumii, ce pot să-ți dau?”, a dat un răspuns memorabil: „Nu poți tu să-mi dai ceea ce îmiiei: dă-te la o parte din lumina soarelui!” Plin de admirație, eroul ar fi zis: „Dacă n-aș fi fost Alexandru, adică un tânăr condamnat să cucerească lumea, aș fi vrut să fiu Diogene, un om liber”.

În ceea ce privește aspectul lui Alexandru, mulți istorici au crezut, pe baza picturilor antice, sculpturi și documente, că el a fost foarte frumos. Mulți îl descriu că avea părul lung, blond, ajungând până la gât, un nas drept, o frunte proeminentă, bărbie scurtă, fără barbă și o privire intensă. „Buzele sale au fost caracteristice unui nobil, părul cârlionțat a crescut într-un vârf pe frunte, pielea lui era netedă și ușor colorată”. Este clar, totuși, cât de înalt a fost de fapt, dar se pare că există un consens printre istorici că în realitate a fost destul de scund, dar bine proporționat. Alexandru avea o constituție robustă, un trup fizic bine dezvoltat (care atestă că era asemeni macedonenilor și grecilor). Trăsăturile sale faciale erau însă feminine. Avea ochii mari, un nas neobișnuit de mare și alungit, păr cârlionțat, culoarea părului său era șaten deschis, iar pielea era de culoare măslinie. Nu era blond, iar părul său a fost inițial șaten, dar s-a albit în urma campaniilor militare care l-au epuizat, în cele din urmă devenind de culoarea coamei de leu.

A. Scrie răspunsul pentru cerințele de mai jos cu privire la textele date.

1. Numește doi filosofi pe care Alexandru cel Mare i-a cunoscut.

2 puncte

.....

.....

.....

.....

2. Alexandru cel Mare nu avea cunoștințe de:

- a. filosofie
- b. astronomie
- c. chimie
- d. matematică

Scrie litera corespunzătoare răspunsului corect

2 puncte

3. În primul text, apa este numită prin sintagmele:

- a. licoare și comoară
- b. zenit și licoare
- c. lavă și comoară
- d. pojar și această

Scrie litera corespunzătoare răspunsului corect

2 puncte

4. În textul 1 se evidențiază:

- a. infatuarea lui Alexandru cel Mare
- b. puterea exemplului
- c. rezistența soldaților
- d. insistența soldaților

Scrie litera corespunzătoare răspunsului corect

2 puncte

5. Notează X în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili corectitudinea sau incorectitudinea acestuia, bazându-te pe informațiile din cele două texte

6 puncte

Enunț	Corect	Incorrect
Coiful furat conține comori minerale.		
Aristotel s-a ocupat de educația lui Alexandru.		
Alexandru le mulțumește soldaților și bea apă.		
Dacă Alexandru ar fi avut posibilitatea de a fi altcineva, ar fi ales să fie Diogene.		
Toți însoțitorii lui Alexandru sunt zei.		
Din copilărie Alexandru a avut părul alb.		

6. Menționează în câte un enunț, tiparul textual din fiecare dintre fragmentele de mai jos.

6 Puncte

*a. Sub cerul persan, Alexandru cel Mare
umbla prin pustiu, pe sub streșini de stânci.
Când iată: soldați aduceau de-a călare
burdufuri cu apă din văile-adânci.
Și unul, ghicindu-i privirile-aprinse,
umplu cu licoare un coif și-l întinse*

b) avea părul lung, blond, ajungând până la gât, un nas drept, o frunte proeminentă, bărbie scurtă, fără barbă și o privire intensă. „Buzele sale au fost caracteristice unui nobil, părul cârlionțat

7. Precizează, în cel puțin 30 de cuvinte, o legătură care se poate stabili, la nivelul conținutului, între textul poetic *Alexandru refuzând apa*, de Ștefan Augustin Doinaș și articolul preluat de pe Wikipedia.

6 puncte

.....

.....

.....

.....

8. Consideri că exemplul pe care îl oferă cineva este mai puternic decât un simplu sfat? Motivează-ți răspunsul într-un text de 50-90 de cuvinte, valorificând textul 1.

6 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Asociază textul *Alexandru refuzând apa*, de Ștefan Augustin Doinaș cu un alt text literar studiat sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50-90 de cuvinte, o asemănare și o deosebire dintre acestea.

6 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Scrie răspunsul pentru cerințele de mai jos cu privire la textele date.

1. Alege varianta care conține corect vocalele accentuate din cuvintele următoare: "mijlocul" și "luminoase".

2 puncte

- a. mijlocul, luminoase
- b. mijlocul, luminoase
- c. mijlocul, luminoase
- d. mijlocul, luminoase

2. Cuvintele: *nemișcați*, *ultimul (fir)*, *alburiul*, *neguratic* sunt formate prin:

2 puncte

- e. derivare, conversiune, conversiune, compunere
- f. compunere, conversiune, derivare, derivare
- g. conversiune, conversiune, conversiune, derivare
- h. derivare, conversiune, conversiune, derivare

3. Scrie câte un antonim, respectiv un sinonim pentru termenii subliniați: "Și toți îl priveau cu *tristete* și plini de-un chin uriaș, bântuit de lumini. Atunci, obosit și setos, Alexandru întoarse privirea în jur prin desert. Un soare imens, *fioros* policandru, rănea alburiul zenitului fiert, cu câteva sute de lămpi arămii, urcate de scuturi la câteva mii." înlocuind termenii subliniați cu câte un sinonim contextual.

2 puncte

.....
.....

4. Transcrie din fragmentul următor trei verbe aflate la timpuri diferite:

Prin gropi luminoase ca-n mistice racle / soldații muriră linși de văpăi, / alături cu sulițe roșii ca facle / ce până târziu privegheau peste vă; / iar alții, mușcați de cumplite arsuri, / căzuseră-n corturi subțiri, în trăsuri

4 puncte

.....
.....
.....
.....

5. Precizează tipurile de relație dintre propozițiile enunțului următor: *Când Alexandru a împlinit treisprezece ani, tatăl său, regele Filip al II-lea al Macedoniei, a decis că Alexandru avea nevoie de o educație superioară pe lângă educația spartană, și i-a căutat un tutore.*

6 puncte

.....

6. Alcătuieste un enunț asertiv în care cuvântul *pustiu* să fie subiect în cazul nominativ și un enunț interogativ în care cuvântul *adânc* să aibă valoarea morfologică de adverb.

6 puncte

.....

.....

.....

.....

7. Completează spațiile libere din textul de mai jos cu forma adecvată:
Mama (adjectiv pronominal de întărire) mi-a reproșat comportamentul. Sunt convinsă că se (a se înșela – indicativ prezent) în privința mea. Sper ca pe viitor (a avea – conjunctiv prezent, pers a III-a, singular) mai multă grijă cu privire la modul cum exprimă aceste păreri.

6 puncte

Subiectul al II-lea

(20 de puncte)

Redactează un text de cel puțin 150 de cuvinte în care să caracterizezi personalitatea prezentată în cele două texte, valorificând informațiile din textele-suport și propriile impresii de lectură. În realizarea textului vei respecta convențiile acestui tip de scriere (realizarea unui portret fizic/moral, precizarea a cel puțin câte două trăsături relevante și a mijloacelor de caracterizare, respectiv a secvențelor care să le illustreze).

Punctajul pentru compunere se acordă astfel:

- conținutul compunerii – **12 puncte**
- redactarea compunerii – **8 puncte** (marcarea corectă a paragrafelor – 1 punct; coerența textului – 1 punct; proprietatea termenilor folosiți – 1 punct; respectarea normelor de punctuație – 1 punct; lizibilitate – 1 punct).

Notă! Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 150 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus.

Sugestii de rezolvare

- Se punctează oricare alte formulări/modalități de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate în barem.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Punctajul total este de 100 de puncte. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.
- În cazul itemilor obiectivi, alegerea de către elev a două variante de răspuns duce la anularea rezolvării exercițiului respectiv.

Subiectul I – 70 de puncte

C. Scrie răspunsul pentru cerințele de mai jos cu privire la textele date.

10. Cei doi filosofi pe care Alexandru cel Mare i-a cunoscut sunt Diogene și Aristotel.

2x1p=2 puncte

11. Scrierea literei corespunzătoare răspunsului corect: c

2 puncte

12. Scrierea literei corespunzătoare răspunsului corect: a

2 puncte

13. Scrierea literei corespunzătoare răspunsului corect: b

2 puncte

14. Notează X în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili corectitudinea sau incorectitudinea acestuia, bazându-te pe informațiile din cele două texte

6x1=6 puncte

Enunț	Corect	Incorect
Coiful furat conține comori minerale.		x
Aristotel s-a ocupat de educația lui Alexandru.	x	
Alexandru le mulțumește soldaților și bea apă.		x
Dacă Alexandru ar fi avut posibilitatea de a fi altcineva, ar fi ales să fie Diogene.	x	
Toți însoțitorii lui Alexandru sunt zei.		x
Din copilărie Alexandru a avut părul alb.		x

15. Tiparul textului din primul fragment este narativ. Tiparul textual din al doilea fragment este descriptiv.

6 puncte

16. Exemplu de răspuns:

O legătură care se poate stabili la nivelul conținutului, între cele două texte propuse, este reprezentată prezența personalității istorice Alexandru cel Mare, prezentat din perspective diferite. Dacă opera literară semnată de Ștefan Augustin Doinaș îl prezintă pe Alexandru cel Mare în manieră artistică, prin intermediul mijloacelor de expresivitate precum comparația: *Părea în văpaie un zeu torturat* sau epitetul: *obosit și setos Alexandru, (privirile) aprinse*, conturându-i astfel un portret moral, în textul informativ, preluat de pe wikipedia, aceeași personalitate este prezentată în mod obiectiv, prin acumularea informațiilor exacte privind viața și acțiunile militare ale acesteia, în secvențe ca: ”Fiul regelui Filip al II-lea al Macedoniei și al reginei Olimpia s-a născut în anul 356 î.Hr.”

6 puncte

17. Exemplu de răspuns:

Consider că exemplul personal poate avea un impact mai puternic asupra unui individ sau asupra unui grup de oameni, comparativ cu un simplu sfat, deoarece, deseori sfaturile par sugestii ce trebuie urmate, în timp ce exemplul ne dovedește că putem realiza ceea ce ne dorim, ne poate entuziasma și mobiliza în mod neașteptat.

Atunci când observăm că un aspect ce părea poate irealizabil, un ideal, o aspirație devin realitate în viața celor de lângă noi, devenim mai încrezători în propriile forțe și ne canalizăm resursele pentru a obține și noi rezultate deosebite. Un exemplu în acest sens este Alexandru cel Mare, personajul din primul text. Deși aflat în suferință în deșert, acesta are tăria de a-și depăși limitele fizice și nevoia de apă, pentru a nu lăsa copiii să moară. Efectul acestui gest este absolut uimitor asupra întregii armate care îi urmează exemplul, renunțând la apă.

6 puncte

18. Exemplu de răspuns:

Fragmentul selectat din opera literară Alexandru cel Mare, de Ștefan Augustin Doinaș îmi amintește de romanul *Ikabog*, de J. K. Rowling, putând fi asociat cu acesta, deoarece ambele aduc în prim-plan conducătorii.

Dacă în fragmentul propus este prezentată personalitatea istorică Alexandru cel Mare, care devine personaj literar, în textul *Ikabog*, conducătorul este Fred, un rege. Deosebirea este că Fred este un personaj pur fictiv, în timp ce Alexandru cel Mare este o personalitate atestată istoric, așa cum reiese din cel de-al doilea text: *Fiul regelui Filip al II-lea al Macedoniei și al reginei Olimpia s-a născut în anul 356 î.Hr.*

De asemenea, o deosebire a celor două personaje o reprezintă faptul că Alexandru cel Mare este un exemplu, un model pentru supușii săi și un conducător foarte inteligent, intuind ce impact pot avea acțiunile sale asupra soldaților, în timp ce Fred este un conducător mai puțin inteligent și ușor de manipulat.

6 puncte

D. Scrie răspunsul pentru cerințele de mai jos cu privire la textele date.

1. Scrierea literei corespunzătoare răspunsului corect: d **2 puncte**
2. Scrierea literei corespunzătoare răspunsului corect: d **2 puncte**
3. Rescrierea secvenței și înlocuirea conform cerinței: Și toți îl priveau cu *durere/suferință* și plini de-un chin uriaș, bântuit de lumini. Atunci, obosit și setos, Alexandru întoarse privirea în jur prin desert. Un soare imens, *însământător* policandru, rănea alburiul zenitului fiert, cu câteva sute de lămpi arămii, urcate de scuturi la câteva mii.. **4 puncte**
4. Selectarea corectă a oricăror trei verbe aflate la moduri diferite și precizarea acestora: *muriră* – perfect simplu, *privegheau* – imperfect, *căzuseră*–mai-mult-ca-perfect. **6 puncte**
5. Precizarea fiecărui tip de raport: raport de subordonare între P1 și P2, raport de subordonare între P2 și P3, raport de coordonare între P3 și P4. **6 puncte**
6. Alcătuirea corectă a celor două enunțuri: **6 puncte**
- Pustiul poate înspăimânta pe oricine..*
La ce se gândea așa de adânc?
7. Completarea corectă a spațiilor: **6 puncte**
- Mama *însăși* mi-a reproșat comportamentul. Sunt convinsă că se *înșală* în privința mea. Sper ca pe viitor *să aibă* mai multă grijă cu privire la modul cum exprimă aceste păreri.

Subiectul al II-lea – 20 de puncte

Exemplu de răspuns:

Alexandru cel Mare este **personajul principal** al operei cu același titlul, scrisă de Ștefan Augustin Doinaș, deoarece evoluează de-a lungul acțiunii, iar celelalte personaje gravitează în jurul acestuia, el fiind proiectat în centrul evenimentelor.

Este un **personaj atestat istoric, individual, masculin, pozitiv**, înzestrat cu deosebite calități, căruia i se realizează un **portret moral** memorabil prin inteligența și puterea de a rezista în fața tentației, dar mai ales prin triumful asupra propriilor limite fizice.

Portretul fizic, schițat *în mod direct* de către narator prin intermediul unor epitete precum: ”obosit și setos” sau ”neguratic”, aduce în prim-plan limitele naturii umane care sunt firești și cărora trebuie să le facă față un mare conducător.

Indirect însă, *prin relația cu celelalte personaje* se reliefează **trăsături morale** precum firea impunătoare, respectată de soldați, în secvențe ca: ”Și unul, ghicindu-i privirile-aprinse, umplu cu licoare un coif și-l întinse” sau în răspunsul soldaților care sunt capabili să

își sacrifice propriii copii pentru a-l salva pe conducător, relevantă în acest sens fiind structura:” – Copiilor noștri o ducem, dar bea!...”.

Trăsături precum inteligența, spiritul de sacrificiu, puterea de a învinge suferința fizică și de a deveni un exemplu pentru ceilalți sunt evidențiate prin intermediul *caracterizării indirecte*, realizate cu ajutorul *gesturilor și al acțiunilor și al relației cu celelalte personaje*. Astfel, faptul că Alexandru cel Mare are puterea de a aprecia la justa valoare sacrificiul pe care soldații îl fac pentru el, oferindu-i apa și renunță să bea atunci când i se oferă această posibilitate, dovedește atât inteligența conducătorului care știe că numai prin puterea exemplului va putea mobiliza oastea, cât și tăria morală și stăpânirea de sine, controlul într-o situație-limită.

Unicitatea personajului este ilustrată în structura ”Așa, ridicat de pe șa, în văzduhuri, părea în văpaie un zeu torturat” care are rolul de a sublinia pe de o parte suferința fizică a conducătorului, iar pe de altă parte faptul că el se individualizează, reprezentând modelul de conducător capabil să le insufle spirit de sacrificiu soldaților, prin puterea exemplului.